

БОЛАЛАР-ЎСМИРЛАР СПОРТ МАКТАБЛАРИДА ЎҚУВЧИ- ЁШЛАРНИ СПОРТГА ЙЎНАЛТИРИШ ИШЛАРИНИНГ СИФАТ ВА САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ДОЛЗАРЪ МУАММОЛАРИ

Тилаков.А.А

*ЖДПУ Спорт Турларини ўқитиш методикаси
кафедраси ўқитувчиси*

***Аннотация:** Ушбу мақолада Бугунги кунда Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий-иқтисодий тараққиётида ёш авлод таълим-тарбиясини ташкил этиши, унинг сифат ва самарадорлигини таъминлаш асосида баркамол шахс ва малакали мутахассисни тарбиялаш масаласи янада долзарблик касб этмокда. Халқаро спорт ареналарида мамлакат, юрт шаънини муносиб ҳимоя қилишга, ўзининг спорт йўналишида юксак салоҳиятга, мукамал билим ва касбий маҳоратга эга бўлган ёшларгина эриша оладилар.*

***Ключи слова:** БЎСМ, ўқувчи-ёшлар, таълим-тарбия, халқаро спорт ареналар, юрт шаъни.*

Биринчи Президентимиз ташаббуси билан 2002 йилда ҳеч бир давлатда аналоги бўлмаган Ўзбекистон болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг ташкил этилиши (2002 йил 24 октябрдаги ПФ-3154-сон) ёшлар ўртасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш ва оммалаштиришда яна бир муҳим туртки бўлди. 2003-2014 йилларда 1701 та болалар спорт иншоотлари барпо этилган.

Узлуксиз таълим тизимини ташкил этиш борасидаги ижтимоий ҳаракат моҳиятини тўлақонли ёритиб берган Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги Қонуни, "Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури", "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисидаги Қонун мазмуни, ғоялари таълим-тарбия жараёнининг ишлаб чиқариш интеграциялашувига эришиш зарурлигини кўрсатади. тизими билан

Халқаро микёсда жисмоний тарбия ва спорт соҳасининг жадал ривожланиши, мусобақаларда спортчилар ўртасидаги рақобат, янгидан-янги ғолиб ва чемпионлар чиқиши, шунингдек, уларни тайёрлайдиган малакали мутахассислар ва уларнинг фаолиятига бўлган эҳтиёж даражасининг ошишига олиб келмокда. Даврнинг ушбу талабини тўлақонли равишда англаган Республикамиз ҳукумати малакали кадрларни тайёрлаш ва уларда рақобатга бардошлилик сифатини тарбиялашга алоҳида эътибор қаратмокда.

Бугунги кунда республик еспубликамизда таълим ислохотлари босқичма-босқич амалга оширилиши «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури» талаблари ва ислохотнинг б максадидан келиб чиққан ҳолда, а, спортга йўналтириш соҳасида мавжуд бўлган илмий хулосалар ва тавсиялар ҳамда Болалар-ўсмирлар спорт мактаблари шуғулланувчиларини спорт

турларига йўналтириш, ш, хусусан уларни бошланғич тайёрлов гуруҳларданок спорт олами билан таништириш усу усулларини янгилаш зарурати юзага келмокда. Зеро, спорт мактаблари ўқувчи-ёшларни спортга йўналтириш, уларнинг танлаган спорт турларини онгли ва тўғри танлашларига кўмаклаши пиш масаласи спорт соҳасида давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди.

Болалар-ўсмирлар спорт макт ктаблари ривожланишининг ҳозирги шароитида ўқувчи-ёшлар билан олиб бориладиган спорт турларига йўналтириш ишларини такомиллаштириш, келгусида юкори натижаларга эришиш спорт мактабларининг муҳим вазифаларидан хисобланади.

Ўқувчи-ёшларни спорт турлари арига йўналтириш ишлари таълим-тарбия билан узвий кечадиган, унинг барча кирраларини ни камраб оладиган узлуксиз жараёнди. Мактабдан ташқари, яъни Болалар-ўсмирлар спорт мактаблари, жамоа ташкилотлари ҳамда ота-оналарнинг ўзаро ҳамкорлиги бу жараённинг самарадорлигини оширишга ёрдам беради.

Спорт турларига йўналтиришнинг асосий мақсади - Болалар-ўсмирлар мактаблари ўқувчи-ёшларни онгли ва мустақил равишда спорт турларини спорт ни танлашга тайёрлаш, келгусида ушбу спорт турлари бўйича юкори натижаларга эришиш аниқлашдан иборат. Шу нуктаи назардан, спорт мактабидаги хар бир ходим спорт ш усулларини йўналтириш бўйича кандай ишларни амалга оширишини билиши лозим. Чунки, сп орт турларига спорт турига йўналтириш ишларини амалга оширишда нафақат спорт-мактаби мураббий-ўқитувчиси ёк инструктор-методисти, балки бутун спорт мактаби жамоаси масъулдир.

Муаммонинг назарий ҳамда амалий жиҳатдан ўрганилиши ўқувчиларга муайян спорт турлари тўғрисида билимларни бериш, уларда турли йўналишдаги спорт билан мунтазам шуғулланиш асосларини ўрганишга бўлган мотив ва қизиқишни хосил килиш, уларни маълум спорт фаолиятни ташкил этишга йўналтириш, шунингдек, уларда бу йўналишдаг фаолиятни ташкил эта олиш кўникмаси (кейинги боскичлард эса малакалар)н р)ни шакллантириш муҳим аҳамиятга эга эканлиги аниқла ланди. Мазкур вазифаларнинг ижобий равишда амалга оширилиши, шидда бу борада муайян ти тизимни яратиш, шунингдек, самарали механизмини ишлаб чиқиш такозо этилади. Ўқувчи-ёшларларни спорт турини танлашга йўналтиришдан асосий мақсад ўсиб келаётган ёш ав авлодни онгли ва мустақил тарзда спорт турини танлашга, уларни юкори натижаларни кўрсат они кўрсатишга тайёрлашдан

иборат бўлиб, бу он сифатида жараён спортчининг бўлажак че чемпион шаклланишини назарда тутди.

Болалар-ўсмирлар спорт мактаблари ўқувчи-ёшларни спортга йўналтириш борасидаги педагогик фаолият фа технологиясини яратиш энг аввало, 10, мутахассислик ёки унга турдош бўлган йўналишларда олиб борилган тадқиқот ишларининг нг мазмуни билан танишиш, уларда илгари сурилган гояларни умумлаштириш, таҳлил этиш асосида иш кўришни тақозо этади.

Муаммога доир манбаларнинг таҳл ахлили спорт мактабларида ўқувчи-ёшларни спорт турларига йуналтириш, уларда тафаккурни шакллантириш борасида ташкил этилаётган педагогик фаолият самарадорлигини оширишнинг куйидаги муаммолари мавжуд эканлигини кўрсатди: Болалар-ўсмирлар спорт мактаблари шугулл планувчиларида спортга йўналтириш бўйича мураббий-ўқитувчилар фаолиятини ташки шкил этишнинг назарий ва амалий асослари ишлаб чиқилмаганлиги; ўқувчи-ёшларни спорт рт турларига йўналтириш жараёнларига тизимли ёндошув, физиологик, психологик ва миллий худудий ёндошувларнинг татбиқ этилмаганлиги; оила, маҳалла, узлуксиз таълим тизими, кенг жамоатчилик, муассасалар, спорт федерациялари ўртасидаги ўқувчи-ёшларни чи-ёшларни спорт турларига йуналтиришда ўзаро хамкорлик фаолиятининг кенг кўламда ўқитувчиларининг давлат талаблари кайд ўрганилмаганлиги: спорт мактаблари мураббий- этилган спорт йўналишлари тўғрисида тўла маълумотга эга эмасликлари сабабли, ўқувчи-ёшларни спорт турларига йуналтириш бўйича тулакони фаолият кўрсата олмасликлари; ўқувчи-ёш -ёшларни спорт турларига йўналтиришда уларнинг шахсий имкониятлари, физиологик, психологик ҳолати, кизиқиши ҳамда атга олинмаётганлиги; Болалар-ўсмирлар спорт эҳтиёжларининг етарли даражада инобатга томонидан янги ва замонавий тажрибалардан етарли мактабларида мураббий-ўқитувчилар портчиларни тайёрлаш самарадорлиги ва сифатини даражада фойдаланилмаётганлиги; спортчил ошириш, аҳоли билан жисмоний тарбия-спо талаб даражасида кўйилмаганлиги; олимпия порт ва соғломлаштириш машғулотларини ўтказиш ия резервларини тайёрлашда бошланғич спорт томондан талаб даражасида ишлар ташкил гуруҳларида педагогик, психологик ва касбий этилмаганлигини кўриш мумкин.

Қайд этиб ўтилган муаммоларнинг бартараф раф этилиши спорт мактаблари ўқувчи- махсус механизм яратиш масалалари билан ёшларини

спорт турларига йўналтириш борасида махсу боғлик булиб, бунда спорт мактаблари шугулланувчи шугинувчиларини юқори натижаларга эришиш жараёнларининг узлуксизлиги, узвийлиги ва тизимлили изимлилигини таъминлашга хизмат килади.

Шундай қилиб, ҳозирги кунда ўқувчи-ёшларни спорт турларига йўналтириш орқали спорт таълими узвийлигини таъминлашнинг соҳадаги халқаро ва миллий тажрибаларни механ такомиллаштириш, бу и, уларни таҳлил қилиш, ўқувчи-ёшларни спорт турларига йўналтириш жараёнида қўлланиладиган педагогик, психологик технологияларни ишлаб чиқиш ҳозирги куннинг долзарб муаммоларидан бири ҳисобланади.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати:

1. Jumadurdiyev, Bahodir. (2023). Turli yoshdagi kurashchilarda jismoniy sifatlarining... res kon 27.11.2023. 300-302.
2. Jumadurdiyev, Bahodir. (2023). Sambo kurashi shug`illanish jarayonida og`ir sport turlari bilan birga jismoniy mashqlar res kon. mart 2023. 470-472.
3. Jumadurdiyev, Bahodir. (2023). Tarbiyalashda kurashning ahamiyati...res kon. 27-11-2023. 297-299.
4. Jumadurdiyev, Bahodir. (2023). Kurashish san'ati va rivojlanish bosqichlari. 101-105. 10.5281/zenodo.7676518.
5. Jumadurdiyev, Bahodir. (2022). Belbog`li kurash sport turiga o`quvchilarni saralash tizimi va mazmuni. 84-86.
6. Jumadurdiyev, Bahodir. (2023). Kurash sportining o`rni va ahamiyati. 3. 113-119. 10.5281/zenodo.7824990.
7. Jumadurdiyev, Bahodir. (2023). Milliy kurashning ommaviylashivida xalq bohodirlarining o`rni... OAK ekonom.2023.
8. Jumadurdiyev, Bahodir. (2022). Mil kurashning rivoj tar va rivoj bos... Xal kon noyabr. 571-575.
9. Tilakov, A. A. (2023). Kurash tarixini ilmiy isbotlari. Uzbek scholar journal, 23, 16-19.
10. Tilakov, A. A. (2023). Zamonaviy sport-kurash qoidalarini pedagogik talqini. Ijtimoiy fanlarda innovasiya onlayn ilmiy jurnali, 3(12), 60-62.
11. Tilakov, A. (2023). Kurash haqida buyuk allomalar, shoh va shoirlarning qarashlari. Евразийский журнал академических исследований, (4Part2), 127-131.
12. Tilakov, Alisher. (2023). Mental enlightenment scientific - methodological journal dynamics of manifestation of a number of parameters of lopsided throws of a dummy through the chest among wrestlers under normal conditions and against the background of the aftereffect of vestibulokinetic load. 194-195. 10.37547/mesmj-

13. Tilakov, Alisher. (2023). Ёш курашчиларга техник ҳаракатлар турларини ўргатиш методлари. 1-2.
14. Tilakov, Alisher. (2023). Kurash Madaniyatining Shakillanishi jarayonlari masalalari.
15. Tilakov, Alisher. (2023). Kurash to'garaklariga yosh bolalarni (qizlarni) jalb qilish metodlari.
16. Komilov, Aziz. (2024). Eurasian journal of academic research o'zbek kurashi paydo bo'lishi va qoidalari. 10.5281/zenodo.7825002.
17. Komilov, Aziz. (2024). Yosh sambo kurashchilarning boshlang'ich.
18. Komilov, Aziz. (2024). Kurashchilarning texnik taktik mahoratini tarbiyalash.
19. Komilov, Aziz. (2023). Kurash qoidalari va xususiyatlari OAK 2023-dek. 178-180.
20. Komilov, Aziz. (2024). aziz 1-res kon 27.11.2023.

